

Пост:

В серпні 2018 року затверджений Порядок погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду. Як [повідомляє](#) Мінсоцполітики, визначено механізм погашення заборгованості, що утворилася внаслідок нарахування пенсійних виплат на виконання судових рішень за рахунок бюджетних коштів. Прийняття Кабінетом Міністрів України зазначеної постанови дозволяє забезпечити виконання рішень судів з питань нарахування (перерахунку) пенсійних виплат, погашення існуючої заборгованості з їх виконання. Щодо виконання рішень суду станом на сьогодні прийнято вже багато нормативних актів: профільні кодекси, зокрема Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України "Про виконавче провадження", Закон України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень", Кабінетом Міністрів України з метою реалізації Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» прийнято Постанову №440, якою затверджено Порядок погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою. Що ще потрібно для того щоб виконати рішення суду? Правильно, не можна просто взяти та виконати потрібно прийняти ще одну Постанову. Отож, Постанова №649 про що це?

Стаття:

Юридичний аналіз

Порядок погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. №649

28.08.2018 року набрав чинності Порядок погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. №649 (надалі - "Постанова №649").

Перше питання яке виникає, яких саме пенсійних виплат стосується зазначена Постанова №649?

[Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"](#) передбачено, що пенсійні виплати - грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати:

пенсія - щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом;

довічна пенсія (ануїтет) - пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи, а у випадках, передбачених законом, - на індивідуальному пенсійному рахунку учасника недержавного пенсійного фонду, сума та порядок виплати якої визначаються в договорі страхування довічної пенсії, укладеному із страховою організацією, що сплачується особі після досягнення нею пенсійного віку, передбаченого цим Законом, або членам її сім'ї чи спадкоємцям у випадках, передбачених цим Законом;

одноразова виплата - пенсійна виплата, що здійснюється в разі досягнення застрахованою особою пенсійного віку та в інших випадках на умовах та в порядку, визначених цим Законом за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Постановою №649 передбачено, що для виконання судових рішень, якими на органи Пенсійного фонду України покладені зобов'язання з нарахування (перерахунку) **пенсійних виплат, що фінансуються з державного бюджету**, виплата коштів, нарахованих за період до набрання судовим рішенням законної сили, здійснюється відповідно до Порядку погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, затвердженого цією постановою.

Нами був направлений запит до Пенсійного фонду України, та отримана відповідь, що *Постанова №649 стосується пенсійних виплат військовослужбовцям строкової служби та силових структур, виплата пенсій, надбавок, підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами (пенсій особам, які працювали в органах державної влади та місцевого самоврядування, льотних екіпажів цивільної авіації, суддям у відставці, особам, які мають право виходу на пенсію раніше встановленого законодавством віку, особам, які не мають трудового стажу для призначення пенсії тощо), пенсійних виплат науковим працівникам, особам, постраждалим внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, шахтарям, пільгових пенсій, які не можуть бути відшкодовані підприємствами, а також здійснюється доплата до розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, тощо*. Відповідь на запит додається:

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ
фінансово-економічний департамент

вул. Бастіонна, 9, м. Київ-14, 01601 тел. 284-89-33, факс 284-73-37, E-mail: info@pfu.gov.ua Код ЄДРПОУ 00035323

25.09.2018 № 31227 103-11

На № _____

від _____

Громадська організація
«Донбас – сос»

вул. Ділова, 5, корп. 10А,
м. Київ,
03150

На ваш запит від 19.09.2018 № 149-18 Пенсійний фонд України інформує.

За рахунок коштів Державного бюджету України здійснюються виплати, фінансування яких згідно із нормами чинного законодавства повинно забезпечуватись за рахунок коштів державного бюджету. Це, зокрема, пенсійні виплати військовослужбовцям строкової служби та силових структур, виплата пенсій, надбавок, підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами (пенсій особам, які працювали в органах державної влади та місцевого самоврядування, льотних екіпажів цивільної авіації, суддям у відставці, особам, які мають право виходу на пенсію раніше встановленого законодавством віку, особам, які не мають трудового стажу для призначення пенсії тощо), пенсійні виплати науковим працівникам, особам, постраждалим внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, шахтарям, пільгових пенсій, які не можуть бути відшкодовані підприємствами, а також здійснюється доплата до розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, тощо.

За рахунок власних коштів Пенсійного фонду України фінансуються пенсії, які призначені згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», виплата щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни», пенсії українських пенсіонерів, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів, які проживають на території України тощо.

Пенсійні виплати пенсіонерам з числа внутрішньо переміщених осіб забезпечуються за рахунок джерела фінансування, визначеного законодавчим актом, згідно з яким була призначена пенсійна виплата.

Порядок погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 649, передбачає виконання рішень суду, що набрали законної сили та видані або ухвалені після набрання чинності Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», на виконання яких стягувачу нараховано пенсію, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету та залишається невиплаченою, або рішень суду про стягнення коштів (не в залежності від того, чи є стягувач пенсіонером з числа внутрішньо переміщених осіб).

Директор департаменту

Гальчишак С. 286-24-93

Т. І. Король

Отже, відповідно до зазначеної Постанови №649 пропонується наступний порядок виконання рішень суду:

1. Орган Пенсійного фонду України, визначений судом боржником у виконанні судового рішення (надалі - орган ПФ) веде облік рішень у реєстрі рішень, виконання яких здійснюється за окремою

- бюджетною програмою (далі - реєстр), відповідно до порядку, встановленого Пенсійним фондом України (надалі - ПФ);
2. Орган ПФ з метою підтвердження суми заборгованості готує та подає до ПФ: (1) документ, що підтверджує дату надходження судового рішення до органу ПФ; (2) копію судового рішення (судових рішень) або виконавчого листа; (3) розрахунок суми, що підлягає виплаті, засвідчений керівником органу ПФ або уповноваженою ним особою.
 3. ПФ створює комісію у складі не менше семи осіб. Персональний склад комісії, її голова, заступник голови та секретар затверджуються Головою правління ПФ. Комісія засідатиме за умови присутності на засіданні не менше двох третин її складу. Засідання будуть проводитися у разі потреби, але не рідше одного разу на місяць.
 4. На підставі отриманих документів від органу ПФ, комісія перевіряє обґрунтованість розрахованої суми, що підлягає виплаті та приймає одне із рішень:
про наявність підстав для виплати суми, зазначеної в розрахунку;
про повернення органу ПФ, отриманих документів для доопрацювання;
про відсутність підстав для виплати суми, зазначеної в розрахунку.
 5. Рішення комісії приймаються відкритим голосуванням і вважаються прийнятими, якщо за них проголосували більшість присутніх на її засіданні членів. Рішення оформляються протоколом, у якому за наявності підстав зазначаються пропозиції щодо перерахунку коштів на рахунок боржника. Протокол підписується всіма членами комісії і подається Голові правління Пенсійного фонду України, який не пізніше трьох робочих днів приймає рішення про виділення коштів.
 6. У разі відсутності підстав для виплати суми, зазначеної в розрахунку, у п'ятиденний строк комісія повідомляє орган ПФ про прийняте рішення, зазначивши при цьому причини відмови.
 7. Орган ПФ у триденний строк повідомляє стягувачу (фізична особа, на користь якої винесено рішення) про виділення коштів та не пізніше десяти робочих днів з дня надходження коштів у межах встановленого Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" періоду виплати пенсії зобов'язаний здійснити виплату стягувачу суми, що підлягає виплаті, у порядку, встановленому статтею 47 зазначеного Закону.
 8. Черговість виконання рішень визначається датою їх надходження до органу ПФ.

Отже на перший погляд Постанова №649 стосується виключно узгодження між територіальним органом ПФ та ПФ розрахованої суми, що підлягає виплаті за відповідним рішенням суду. При цьому в Постанові №649 не зазначені строки для такого узгодження: строки підготовки та подачі органом ПФ документів до ПФ, строки прийняття рішення ПФ щодо узгодження розрахованої суми; строки доопрацювання документів органом ПФ; строки повідомлення ПФ рішення про наявність підстав для виплати суми, зазначеної в розрахунку. Не зазначено як подібне узгодження суми, що підлягає виплаті співвідноситься із виконанням рішенням відповідно до [Кодексу адміністративного судочинства України](#) (надалі - КАС України) або [Закону України "Про виконавче провадження"](#) або [Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень"](#), [Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"](#).

В Постанові №649 зазначено, що в значенні даної Постанови №649 рішення - це рішення суду, що набрали законної сили та видані або ухвалені після набрання чинності Законом України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень", на виконання яких стягувачу (фізичній особі) нараховано пенсію, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету та залишається невикплатеною, або рішення суду про стягнення коштів.

[Законом України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень"](#) передбачено, що:

1. виконання рішень суду про стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів з рахунків такого державного органу, а в разі відсутності у зазначеного державного органу відповідних призначень - за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду.

2. стягувач за рішенням суду про стягнення коштів з державного органу звертається до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у строки, встановлені Законом України "Про виконавче провадження", із заявою про виконання рішення суду.

3. разом із заявою стягувач подає до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, документи та відомості, необхідні для

перерахування коштів, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України (відповідно до [Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 року №845](#)).

4. у разі якщо стягувач подав не всі необхідні для перерахування коштів документи та відомості, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, протягом п'яти днів з дня надходження заяви повідомляє в установленому порядку про це стягувача.

5. у разі неподання стягувачем документів та відомостей у місячний строк з дня отримання ним повідомлення центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, повертає заяву стягувачу.

6. стягувач має право повторно звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, для виконання рішення суду у визначені частиною другою цієї статті строки, перебіг яких починається з дня отримання стягувачем повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

4. перерахування коштів стягувачу здійснюється у тримісячний строк з дня надходження до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, необхідних для цього документів та відомостей.

Отже, після отримання рішення суду, яке набрало законної сили фізична особа, на користь якої винесено рішення має право відповідно до Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень" звернутися із відповідною заявою до Державної казначейської служби України щодо виконання судового рішення відповідно до зазначеного закону. Відповідно до норми Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень" строки отримання заборгованості не повинні перевищувати трьох місяців. В Законі України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень" відсутні будь-які посилання на узгодження суми, що підлягає виплаті органом ПФ, на перевірку обґрунтованості розрахованої суми, що підлягає виплаті. В Постанові №649 відсутні умови (порядок та строки) передачі рішення про наявність підстав для виплати суми, зазначеної в розрахунку в орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування.

Судове рішення, отримане за результатами розгляду справи між боржником - органом Пенсійного фонду України та стягувачем - фізичною особою щодо нарахування (перерахунку) пенсійних виплат - це рішення в адміністративному спорі. Адміністративні спори - це вид спорів, які виникають, в тому числі, між державними органами з одного боку і юридичними або фізичними особами з іншого боку. Правосуддя в адміністративних справах здійснюється адміністративними судами. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких законом встановлено інший порядок судового вирішення. Спори між фізичними особами та територіальними підрозділами ПФ (органами ПФ) є адміністративними справами, які вирішуються відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України (надалі - КАС України).

Відповідно до КАС України - виконання судового рішення є кінцевою стадією судового захисту. За загальним правилом обов'язковими до виконання є судові рішення (постанови та ухвали), що набрали законної сили. Судові рішення набирають законної сили за правилами ст.255 КАС України.

Відповідно до ст.370 КАС України судові рішення, яке набрало законної сили, є обов'язковим для учасників справи, для їхніх правонаступників, а також для всіх органів, підприємств, установ та організацій, посадових чи службових осіб, інших фізичних осіб і підлягає виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності - за її межами.

Відповідно до ст.371 КАС України негайно виконуються рішення суду в тому числі (1) присудження виплати пенсій, інших періодичних платежів з Державного бюджету України або позабюджетних державних фондів - у межах суми стягнення за один місяць...

Суд, який ухвалив рішення, за заявою учасників справи або з власної ініціативи може ухвалою в порядку письмового провадження або зазначаючи про це в рішенні звернути до негайного виконання рішення: 1) у разі стягнення всієї суми боргу при присудженні платежів, визначених і п.1 частини першої ст.371 КАС України - присудження виплати пенсій, інших періодичних платежів з Державного бюджету України або позабюджетних державних фондів...

Відповідно до ст.372 КАС України у разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні. Так само на відповідних суб'єктів владних повноважень можуть бути покладені обов'язки щодо забезпечення виконання рішення.

Судове рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, є підставою для його виконання.

Отже, в КАС України чітко визначений строк виконання рішення суду щодо присудження виплати пенсій - у межах суми стягнення за один місяць та може бути визначено у разі стягнення всієї суми заборгованості із виплати пенсії. В таких випадках Постанова №649 суперечить порядку виконання судового рішення, встановленому КАС України.

Примусове виконання судових рішень в адміністративних справах здійснюється в порядку, встановленому [Законом України "Про виконавче провадження"](#).

Відповідно до ст.373 КАС України виконання судового рішення здійснюється на підставі виконавчого листа, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції. Виконавчі листи викладаються в електронній формі з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи шляхом заповнення відповідних форм процесуальних документів, передбачених Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, і підписуються електронним цифровим підписом судді (в разі колегіального розгляду - електронними цифровими підписами всіх суддів, які входять до складу колегії). Виконавчий лист - є виконавчими документами. Виконавчий лист має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим [Законом України "Про виконавче провадження"](#) (далі - Закон №1404-VIII). Протягом п'яти днів після набрання судовим рішенням законної сили виконавчий документ вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів, а його копія (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого документа у Єдиному державному реєстрі виконавчих документів, надсилається стягувачу на його офіційну електронну адресу або у разі її відсутності - рекомендованим чи цінним листом.

Виконання судового рішення може бути зупинене у випадках, визначених КАС України.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах, вирішує суддя адміністративного суду одноособово, якщо інше не встановлено КАС України.

Відповідно до ч.2. ст.6. Закону України "Про виконавче провадження" - рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ виконуються органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів.

На практиці все не так просто. [Постанова Пленуму «Про узагальнення практики вирішення адміністративними судами спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду про стягнення коштів боржником за якими є державний орган або державна установа...» від 29.09.2016 №13](#) (надалі - "Постанова Пленуму №13") констатує, що механізми виконання судових рішень є не завжди ефективними, що, у свою чергу, призводить до виникнення нових спорів, задля вирішення яких відбувається звернення до адміністративних судів. Вивчення та аналіз судової практики показав, що виконання рішень судів про стягнення коштів, боржником за якими є державний орган або державна установа, підприємство, організація, супроводжується численними проблемами, в тому числі пов'язаними із правозастосуванням та різними судовими позиціями щодо вирішення такої категорії спорів.

В Постанові Пленуму №13 окремий розділ присвячено проблемним питанням та особливостям вирішення спорів за позовами про оскарження дій органів Казначейства щодо відмови у виконанні судових рішень про стягнення грошових коштів з Пенсійного фонду України. За результатами аналізу судової практики зазначено, що особливості вирішення справ за позовами про оскарження дій органів Казначейства щодо відмови у виконанні судових рішень про стягнення грошових коштів з Пенсійного фонду України полягають у тому, що:

по-перше, така категорія спорів виникла через неправильне застосування судами статті 263 КАС України у частині положень щодо зміни способу та порядку виконання судового рішення;

по-друге, наявна різна судова позиція адміністративних судів щодо обов'язку органів Казначейства виконувати рішення судів про стягнення грошових коштів з Пенсійного фонду України. Здебільшого суди вважають виконання таких рішень обов'язком органів Державної казначейської служби з огляду на те, що Пенсійний фонд України є державним органом. Проте є випадки дотримання судами протилежної правової позиції, а саме відсутності в органів Державної казначейської служби обов'язку виконувати такі судові рішення, оскільки в органах Казначейства не відкрито рахунків Пенсійного фонду України для проведення таких виплат.

За результатами аналізу зазначається, що Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» на Державну казначейську службу України покладено обов'язок виконання рішень суду про

стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є державний орган, державне підприємство, установа, організація, у тому числі й органи Пенсійного фонду України. **Такий обов'язок органів Державної казначейської служби України є безумовним, отже, не залежить від наявності в органах Казначейства відкритих рахунків Пенсійного фонду України.**

Матеріал підготовлений у рамках проекту "Правова підтримка та адвокація проблем жителів Донецької та Луганської областей", який реалізується за підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки. Інформація та погляди, викладені в даному дайджесті є думкою автора (-ів) і не обов'язково відображають офіційну позицію Міністерства закордонних справ Чеської Республіки".